

DOI: [https://doi.org/10.17721/UCS.2023.2\(13\).13](https://doi.org/10.17721/UCS.2023.2(13).13)

Сергій ВИТКАЛОВ, д-р культуролог. наук, проф.
ORCID ID: 0000-0001-5345-1364
e-mail: sergiy_vsv@ukr.net

Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, Україна

ФОРМИ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЧАС ЗНАЧНИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: до підсумків проведення XIX Міжнародної науково-практичної конференції в Рівненському державному гуманітарному університеті

Виявляється сутність і фахова спрямованість проведення таких заходів, як наукова конференція, наголошується на її ролі у стимулюванні наукового пошуку, аналізується "тематичний репертуар" заявлених до участі у XIX Міжнародній науково-практичній конференції "Українська і світова культура в умовах глобалізаційних викликів та війни" тем доповідей, з'ясовуються провідні напрями наукового пошуку дослідників, наголошується на найхарактерніших темах виступів, заявлених до обговорення та поданих до друку розвідок; підкреслюється важливість зазначеної форми оприлюднення результатів у час значних суспільних трансформацій та війни. Акцентується увага на важливості проведення подібних заходів у період зміни ціннісних орієнтацій соціуму та вказується на важливість створення у час складних суспільних трансформацій і викликів різноманітних форм консолідації науково-педагогічних працівників вищої школи країни.

Ключові слова: міжнародна наукова комунікація, художня творчість, конференція, євроінтеграція, освітній і культурний простір, культурні практики, інокультурний досвід.

Незважаючи на стан війни, життя продовжується і змушує налагоджувати всі ті форми чи напрями, за якими традиційно функціонувала кожна галузь, модернізуючи її окремі складові, зважаючи на доступність та оперативність інформації, зміну суспільних обставин і мотиваційну складову виконавців. Це повною мірою стосується й організації освітнього простору вищої школи, зокрема її важливого сегменту – наукового, в якому проведення окремих чи комплексних досліджень й оприлюднення їх результатів стає безумовною складовою ефективності функціонування.

Війна не лише помітно руйнує культурну інфраструктуру та знищує людський потенціал України, вона ще й суттєво впливає на зміну ціннісних орієнтирів не тільки українських громадян, але й членів світового співтовариства, які вбачають у війні руйнацію усталених форм життєдіяльності, загрозу існуванню наявного світового порядку. І в цьому плані XIX Міжнародна науково-практична конференція, назва якої заявлена в анотації до пропонованого матеріалу, проведена 16–17.11.2023 р. на базі кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства РДГУ, це певною мірою підтверджує. Ідеться, передусім, про тематичний вимір наукових досліджень. Аналізуючи програму конференції та тематичні виступи учасників, оприлюднену на сайті (Українська і світова..., 2023), потрібно наголосити на такому:

- ретроспектива зацікавлень культурно-мистецькою проблематикою наукової громадськості та студентства крізь призму наших конференцій за останні понад 10 років така: 2010 р. – 271 учасник; 2011 – 297 учасників; 2012 – 315 учасників; 2013 – 297 учасників; 2014 – 369 учасників; 2015 р. – 350 учасників. Перевішивши наші наукові зібрання в міжнародний формат, ми отримали й іншу статистику: 2016 р. – 429 учасників (5 країн); 2017 – 490 учасників (5 країн), 2018 – 456 учасників (6 країн), 2019 – 539 учасників (6 країн), 2020 – 457 учасників (6 країн), 2021 – 300 учасників (6 країн), 2022 – 399 учасників (5 країн), 2023 р. – 411 учасників (8 країн) (Міжнародні науково-практичні...). Інакше кажучи, загальна кількість заявлених до участі в цьому заході НПП (з яких 168 мають наукові ступені та вчені звання, у т. ч. 68 докторів наук, професорів) і здобувачів вищої освіти виявляє стабільне зацікавлення такою формою професійної презентації власних здобутків, як

наукова конференція й подальша публікація статей у наукових збірниках. Засвідчує вона й стає коло учасників, які чимало років беруть участь у подібних заходах, позиціонуючи гуманітарний університет у Рівному як центр міжнародного спілкування;

- військовий стан хоча й створив загалом напружену моральну ситуацію в країні, він у той же час стимулював безліч ініціатив і форм культурної діяльності, пошук адекватних ситуації напрямів професійної роботи, що виявилось, зокрема, і в активізації наукового пошуку, помітного не лише у зміні ставлення до української оборонної доктрини, системі підготовки військового кадрового корпусу та інших тотожних професійних сегментах, але й у перенесенні дослідницького алгоритму на суспільну сферу, віднайденні чи формуванні в ній найбільш суголосних добі напрямів життєдіяльності соціуму;

- підтверджує вона й ефективність сформованого на базі кафедри організаторів специфічного Консорціуму, до складу якого увійшли провідні ЗВО країни, що здійснюють підготовку фахівців за напрямками 02 "Культура і мистецтво" та 03 "Гуманітарні науки", мета якого – консолідація зусиль НПП країни у виробленні спільних поглядів на освітній простір і процес, обумовленому зміною ціннісних орієнтацій соціуму та іншими тотожними аспектами під впливом суспільних викликів і війни;

- інтерес світової громадськості до України та заявлена до обговорення проблематика обумовили розширення кола іноземних учасників, у т. ч. із Китаю (23), Польщі (2), Болгарії (1), Казахстану (2), Азербайджану (1), Німеччини (2), Катару (Середній Схід – 1) тощо, провідним напрямом наукового пошуку яких є намагання активно знаходити точки дотику їхніх дослідницьких методик з українськими і на цій підставі спробувати розширити позиціонування власних здобутків у сучасному науковому дискурсі;

- природно, що значна частина виступів на нашому заході зачіпає питання російської агресії та розмаїтих форм протидії їй, утім чималий масив доповідей, як і надісланих до редколегії статей, спрямовуються на науково-дослідну конкретику, заземлену в комплексні фахових проблем власних ЗВО. І в цьому аспекті культурно-мистецький сегмент матеріалу становить значущу сторінку. У підтвердження достатньо згадати теми виступів і наукові розвідки І. Зінків, Є. Причепія, О. Гончарової, С. Холодинської, як і Р. Кемберової,

О. Васюти, В. Дутчак, О. Концевича та ін., не кажучи вже про наукові статті таких китайських аспірантів, як Ван Чжен'юй, Цянь Сюй, Лю Тао, Хуан Кайлян чи дослідників з Інституту археології, етнографії та антропології Азербайджану Р. Рагімлі або Казахського національного університету мистецтв К. Т. Рискулова (Українська і світова..., 2023). Це можна стверджувати і стосовно осмислення ефективності нових форм впливу на підвищення ролі професійного середовища у культурній діяльності, що також акцентували у своїх виступах В. Панченко, О. Павлова, А. Скорик. Відтак міжкультурна комунікація є свідченням пошуку спільних точок дотику різних країн до вирішення однієї задачі – виявлення ролі культурно-мистецького сегмента в соціумі та зміни підходів до його вивчення й використання, які би в результаті стали важливим цементуючим чинником подальшого взаєморозуміння;

- оприлюднена тематика виступів та надіслані до редколегії статті дають можливість усім учасникам освітнього процесу ознайомитися з актуальною проблематикою, що знаходиться в полі тематичного репертуару сучасного наукового простору, збагатитися наявними методиками й розширити потенціал наукового знання. Урешті-решт, контакт і взаємодія – це ті складові, що допомагають швидко опанувати інокультурний досвід;

- заявлена кількість учасників (411) (а загалом упродовж місяця інформаційне повідомлення про захід на сайті кафедри переглянули понад 3 тис. осіб) підтверджує глибоке зацікавлення науково-дослідною діяльністю українських педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти, пріоритет, що надається науковому пошуку, усвідомлення необхідності формування цих навичок для молодих дослідників і перенесення їх у простір власної професійної діяльності. А відтак – це стимулює й до розробки нових підходів до організації наукового пошуку, які б корелювали між собою. Тобто результативність науково-дослідної діяльності має бути безпосередньо пов'язана з різноманітними формами стимулювання викладача та його результатом; і на цій підставі має відбутися поглиблення такого виду творчості;

- відмінністю цього заходу й надісланих до оргкомітету конференції повідомлень та, згодом, редколегії наукових збірників статей є переважання серед авторів молодих дослідників. Утім їхні матеріали вирізняються глибиною наукової розробки обраної проблеми, якісно сформованим інструментарієм, оригінальними пропозиціями та підтверджують високий потенціал вітчизняної вищої школи і перспективність науково-дослідної діяльності; це стосується й іноземних дослідників, чия проблематика пов'язана в основному з Україною та ставить за мету розширити дослідницький культурно-мистецький сегмент їхньої подальшої взаємодії;

- чимала кількість аспірантів і докторантів (67), магістрантів (70) та бакалаврів (53) також засвідчує перспективу вітчизняного наукового простору, найхарактерніші його риси чи тенденції, серед яких – значний резерв для покращення загального стану вітчизняної науки та перспектив оновлення кадрового корпусу галузі. Адже навіть виходячи зі статистики наших заходів, аспірантський і магістрантський склад учасників постійно збільшується, незважаючи на факт уповільнення функціонування спеціалізованих (чи "разових") учених рад. Тому зміна підходів до цього виду творчості, як і пошук нових стимулів для його організації, посилення контролю й формування ефективної шкали оцінки здобутих результатів – важливий сегмент перегляду

наявних в університетах розпорядчих документів і розробки нової нормативної бази, здатної покращити ситуацію у цьому напрямі. Тим більше, що фінансовий стан українського населення, і молодого зокрема, має сталу тенденцію до погіршення;

- провідною проблематикою дослідження культурно-мистецьких напрямів чи процесів, виходячи з наявної інформації, втіленої у програмах цих заходів та наукових збірниках, є студювання фахової практики, відсутність відверто пропагандистських тем, акцентування уваги на вивченні й усвідомленні міжрегіонального досвіду у власній професійній діяльності;

- значна кількість надісланих тем наукових доповідей, а згодом і статей (Л. Бабушка, В. Демешенко, Т. Іванников, М. Міщенко, Н. Отрешко, О. Сербін та Г. Ромодан, Т. Філатова й ін.), заявлених, до прикладу, у I секції "Європейський культурний простір і українські перспективи" (I; 4–9), підтверджує важливість євроінтеграційних процесів для України, пошук у цьому напрямі власних точок дотику чи виявлення ролі інокультурного досвіду в дослідницькій практиці, який би став у нагоді в подальших процесах нашого культурного зближення. І це також актуальний матеріал для всіх тих, хто переймається розробкою основних напрямів культурної політики країни;

- із п'яти сформованих секцій найбільший інтерес становили декілька напрямів, хоча кожна з них збирала фахівців конкретного спрямування, зокрема культурно-мистецький (107 заявлених учасників) (I; 10–19), євроінтеграційні процеси країни (67 учасників) (I; 4–9) та методологічні й методичні аспекти функціонування освітнього простору (105) (I; 20–28). Однак якщо тематика першої секції пов'язана з оглядом інокультурного досвіду чи специфікою впровадження його окремих площин в українську культурну площину, то тематичне наповнення II культурно-мистецької секції (107) має надзвичайно широке сальдо дослідницького інтересу, починаючи від визначення (уточнення) сутності окремих понять, що змінюються відповідно до нових пріоритетів суспільного розвитку, до біографічного сегмента та його ролі у творчій діяльності конкретних постатей у просторі регіонів;

- натомість "методологічно-методична" III секція (104 заявлених доповіді) підтверджує наявність глибокого потенціалу вітчизняної освітньої практики, направлених фахових методик і бажання її (їх) теоретичного осмислення й поглиблення, перенесення акценту в питаннях методичного сегмента на важливі ідентифікаційні значення (О. Сминтина, якщо йдеться про українських дослідників), демонструє специфіку опанування окремими, переважно прикладними методиками чи ефективність їх використання в умовах функціонування сучасного ЗВО, а з іншого боку – намагання й іноземних молодих учених (23), які з належною інтенсивністю поповнюють аспірантури українських ЗВО, знайти спільні точки дотику з національною системою мистецтвознавчих чи культурологічних студій, бачити в Україні безмежні можливості для творчої співпраці, а також просування інформації про власні художні здобутки у світовий освітній простір, базуючись на українській духовній практиці. Утім спільна розробка інокультурної проблематики у вітчизняних ЗВО має обопільний інтерес, оскільки збагачує й український науково-педагогічний потенціал новою інформацією, здобутою майже з "перших рук". Потрібно наголосити, що з вищенаведеної статистики (104 учасники) 64 теми доповідей торкаються питань організації художнього чи, ширше б сказати,

культурно-мистецького сегмента (Українська і світова..., 2023, 20–28).

Не менш цікавим виявився й тематичний ряд IV секції "Регіональна культурна практика як предмет наукового студіювання" (I; 29–34), тематичне наповнення якої стосувалося низки оригінальних повідомлень хоча й загальнотеоретичного, утім локального спрямування ("Регіональна культурно-мистецька інфраструктура як предмет наукового дослідження", "Національне культурне надбання та роль митця у вивченні культурологічної локалістики", "Регіональна практика в структурі державної культурної політики" та ін.), зокрема характеристики конкретних локацій ("Культурна деокупація Маріуполя: шляхи реалізації проєкту", "Затоплена культурна спадщина: творчість Поліни Райко", "Піаністичне мистецтво Марії Крих-Угляр у контексті традицій львівської фортепіанної школи", "Календарно-обрядовий фольклор козаків-некрасівців с. Стара Некрасівка Ізмаїльського р-ну Одеської обл.") чи розуміння локації у більш широкому культурному контексті ("Проблеми регіональних досліджень китайського фольклору в локальних геокультурних зонах та їх втілення у жанрі обробок народних пісень").

Окремо слід виокремити й "молодіжну" студентську секцію цього заходу, яку було проведено 17.11 (1; 35–38), сформовану з тематики виступів здобувачів переважно бакалаврського освітнього ступеня, адже вони вирізняються значною глибиною фахової презентації, акцентуванням уваги на справді не лише актуальній, але й професійній "класичній" дослідницькій царині. Окремі їхні виступи та спричинені ними дискусії є зайвим підтвердженням ефективності функціонування у вітчизняній мережі ЗВО наукових товариств, предметом уваги яких є організація молодіжного пошуку ("Світоглядна ідея здорової людини у сучасній молодіжній субкультурі").

Serhii VYTKALOV, DSc (Cultural Studies), Prof.
ORCID ID: 0000-0001-5345-1364
e-mail: sergiy_vsv@ukr.net
Rivne State Humanitarian University, Rivne, Ukraine

Загалом подібні конференції, на думку учасників, є важливим сегментом позиціонування мережі вищої освіти в європейському культурному просторі, розширюють межі міжкультурної комунікації, розкривають невичерпний потенціал національних культур, стимулюють фахівців до професійного (фахового) та духовного зближення. Саме такий вимір контактів стає найкращим аргументом для уникнення будь-якого протистояння в майбутньому, виявляє багатогранні можливості євроінтеграції, а відтак залишається важливим сегментом культурної дипломатії.

І хоча за одним заходом робити узагальнення доволі складно, утім і наведена вище статистична ретроспектива участі у конференціях, як і тематичний ряд публікацій у наукових збірниках, дають усі підстави для оптимістичних прогнозів стосовно подальшого функціонування вітчизняної прикладної науки, для ефективного розвитку якої навіть у межах "гуманітарних" чи культурно-мистецьких ЗВО вже сформовані належні підстави, які потрібно лише певним чином стимулювати, беручи до уваги організаційно-фінансовий сегмент і, головне, – інституалізацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Українська і світова культура в умовах глобалізаційних викликів та війни*: XIX Міжнар. наук.-практ. конф., 16–17 листоп. 2023 р.: програма. РДГУ, 2023. <https://kulturologiya.rshu.edu.ua/>
2. Міжнародні науково-практичні конференції, організовані кафедрою івент-індустрій, культурології та музеєзнавства упродовж 2009–2023 рр. *Приватний архів автора*.

REFERENCE

1. *Ukrainian and world culture in the conditions of globalization challenges and war*: XIX International. science and practice conference, November 16–17 2023: program. RDSU, 2023. <https://kulturologiya.rshu.edu.ua/> (in Ukrainian)
2. International scientific and practical conferences organized by the Department of event industries, cultural studies and museology during 2009–2023. *Private archive of the author* (in Ukrainian)

FORMS OF CULTURAL ACTIVITY AT THE TIME OF SIGNIFICANT SOCIAL CHALLENGES:
TO THE RESULTS OF THE XIX INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE AT THE RIVNE STATE HUMANITARIAN UNIVERSITY